

با توجه به پیشرفت سریع علم بشر آیا احکام ۱۴۰۰ سال پیش اسلام نیاز به بازنگری ندارد؟

سوال کننده : آرزو کرمی

پاسخ :

در میان ادیان و مذاهب هیچ دین و مذهبی مانند اسلام در شئون زندگی مردم مداخله نکرده است. اسلام در مقررات خود به یک سلسله عبادات و اذکار و اوراد و یک رشته اندرزهای اخلاقی اکتفا نکرده است ، همانطوریکه روابط بندگان با خدا را بیان کرده است خطوط اصلی روابط انسانها و حقوق و وظایف افراد را نسبت بیکدیگر نیز در شکلهای گوناگون بیان کرده است . قهرا پرسش انطباق با زمان درباره اسلام که چنین دینی است بیشتر مورد پیدا میکند.

خصلت انطباق اسلام با زمان از نظر خارجیان

اتفاقا بسیاری از دانشمندان و نویسندگان خارجی ، اسلام را از نظر قوانین اجتماعی و مدنی مورد مطالعه قرار داده‌اند و قوانین اسلامی را بعنوان یک سلسله قوانین مترقی ستایش کرده و خاصیت زنده و جاوید بودن این دین و قابلیت انطباق قوانین آن را با پیشرفتهای زمان مورد توجه و تمجید قرار داده‌اند.

برنارد شاو نویسنده معروف و آزاد فکر انگلیسی گفته است : " من همیشه نسبت بدین محمد بواسطه خاصیت زنده بودن عجیبش نهایت احترام را داشته‌ام . بنظر من اسلام تنها مذهبی است که استعداد توافق و تسلط بر حالات گوناگون و صور متغیر زندگی و مواجهه با قرون مختلف را دارد " . چنین پیش بینی میکنم و از همین اکنون آثار آن پدیدار شده است که ایمان محمد مورد قبول اروپای فردا خواهد بود. روحانیون قرون وسطی در نتیجه جهالت یا تعصب ، شمایل تاریکی از آئین محمد رسم میکردند ، او بچشم آنها از روی کینه و عصبیت ضد مسیح جلوه کرده بود ، من درباره این مرد فوق العاده مطالعه کردم و به این نتیجه رسیدم که نه تنها ضد مسیح نبوده بلکه باید نجات دهنده بشریت نامیده شود . بعقیده من اگر مردی چون او صاحب اختیار دنیای جدید بشود طوری در حل مسائل و مشکلات دنیا توفیق خواهد یافت که صلح و سعادت آرزوی بشر تأمین خواهد شد. "

دکتر شبلی شمیل یک عرب لبنانی مادی مسلک است . او برای اولین بار بنیاد انواع داروین را بضمیمه شرح بوخنر آلمانی ، بعنوان حربه‌ای علیه عقائد مذهبی ، بزبان عربی ترجمه کرد و در اختیارعربی زبانان قرار داد . وی با آنکه ماتریالیست است از اعجاب و تحسین نسبت باسلام و عظمت آورنده آن خودداری نمیکند و همواره اسلام را بعنوان یک آئین زنده و قابل انطباق با زمان ستایش میکند. این مرد در جلد دوم کتابی که بنام فلسفه النشوء والارتقاء بعربی منتشر کرده است مقاله‌ای دارد تحت عنوان " القرآن وال عمران " این مقاله را در رد یکی از خارجیان که به کشورهای اسلامیمسافرت کرده و

اسلام را مسئول انحطاط مسلمین دانسته نوشته است . شبلي شميل سعي دارد در اين مقاله ثابت کند که علت انحطاط مسلمین انحراف از تعالیم اجتماعی اسلامي است نه اسلام و آن عده از غربیها که به اسلام حمله میکنند یا اسلام را نمی‌شناسند و یا سوء نیت دارند و میخواهند با بد بین کردن شرقیها بقوانین و مقرراتی که بهر حال از میان خودشان برخاسته ، طوق بندگی خود را بگردن آنها بگذارند. آن پرسشی که بیش از هر پرسش دیگر تکرار میشود اینست که قوانین در زمینه احتیاجات وضع میشود و احتیاجات اجتماعی بشر ثابت و يك نواخت نیست ، پس قوانین اجتماعی نیز نمیتواند ثابت و یکنواخت باشد. این پرسش چه پرسش خوب و ارزنده‌ای است . اتفاقاً یکی از جنبه‌های اعجاز‌آمیز دین مبین اسلام که هر مسلمان فهمیده و دانشمندی از آن احساس غرور و افتخار میکند اینست که اسلام در مورد احتیاجات ثابت فردي یا اجتماعی قوانین ثابت و در مورد احتیاجات موقت و متغیر وضع متغییری در نظر گرفته است. در اینصورت در همه دورانها قوانین اسلام به روز و مطابق نیاز حقیقی مردم آن زمان است که نشانه بارز آن اجتهاد و استنباط دائم احکام اسلام توسط علما و مراجع است.

برگرفته از کتاب اسلام و مقتضیات زمان استاد شهید مرتضی مطهری باب اسلام و مقتضیات زمان

برای آگاهی بیشتر به کتاب نظام حقوق زن در اسلام باب اسلام و مقتضیات زمان مراجعه فرمایید.

گروه پاسخ به شبهات

مؤسسه تحقیقاتی حضرت ولی عصر (عج)